

Undersøgelse af negative renter og investeringstilbud 2023

Indholdsfortegnelse

1	Undersøgelse af negative renter og investeringstilbud og dens konklusioner.....	3
2	Retligt grundlag.....	5
3	Undersøgelse af negative renter og investeringstilbud	5
1.	Markedsføring	5
2.	Rådgivning og kundesegmenter	6
3.	Egnethedstest	7
4.	Investeringsprodukter, omkostninger og instrukser til rådgivere.....	9
5.	Håndtering af iboende interessekonflikt	10
6.	Antal flyttede kunder og instituttets indtjening	11
6.1	Risikoprofil hos kunder, der på baggrund af bankens rådgivning har flyttet kontantindeståender over i investeringsløsninger.....	12
4	Konklusion.....	12

1 Undersøgelse af negative renter og investeringstilbud og dens konklusioner

I de senere år har så godt som alle pengeinstitutter gennem længere perioder haft negative renter på indlånskonti og løbende nedsat grænsen for, hvornår indestående er omfattet af negative renter.

Finanstilsynet meddelte den 3. december 2020, at tilsynet i den kommende tid ville have fokus på, hvorvidt pengeinstitutterne bruger den nuværende situation som anledning til at kontakte kunder om investeringsløsninger og især have fokus på, om de investeringsprodukter, som kunden rådgives om, passer til kundernes risikoprofil og investeringshorisont¹.

Finanstilsynet har derfor gennemført en temaundersøgelse af, hvordan pengeinstitutterne informerer og rådgiver om muligheden for at investere som et alternativ til at placere midler på en indlånskonto med negativ rente.

Undersøgelsen omfatter seks pengeinstitutter².

Pengeinstitutterne har oplyst, at de ikke har markedsført investeringsprodukter i forbindelse med indførelsen af negative renter. Ved indførelsen af negative renter og ved senere renteændringer og ændringer af beløbsgrænsen for betaling af negative renter har institutterne opfordret formuende kunder til at søge rådgivning og har på hjemmesider oplyst om alternativer til placering af midler på indlånskonti, f.eks. afdrag på gæld, indbetaling på pensionsordning, forbedringer af bolig, investering, gaver til børn og børnebørn eller køb af sommerhus.

Overordnet set og efter det oplyste, ses de undersøgte institutter at have ydet en balanceret rådgivning til kunder, der er blevet berørt af negative renter på indlånskonti.

Institutterne har overvejende taget kontakt til kunder med store indlån og kunder, der ikke har NemKonto i banken og dermed er berørt af negative renter på hele indlånet. Institutterne har for kunder med NemKonto opkrævet negativ rente for beløb større end et givent beløb, der i perioden med negative renter er blevet sænket flere gange. Hvis en kunde ikke har NemKonto i institutterne, har institutterne opkrævet negativ rente fra første indlånskroner.

Hvis kunder, der er berørt af negative renter på indlånskonti, har henvendt sig vedrørende investering, har institutterne anvendt de samme investeringsrådgivningsværktøjer som til øvrige kunder.

Finanstilsynet har bedt de seks institutter om at sende kopi af de henvendelser, som institutternes klageansvarlige har modtaget indenfor de sidste to år fra kunder, som har indgået en aftale om et investeringsprodukt, og som ikke føler sig tilstrækkeligt rådgivet.

¹ https://www.finanstilsynet.dk/Nyheder-og-Presse/Pressemeddelelser/2020/Finanstilsynet_fokus_paa_beskyttelse_investorer_lav_risikovillighed

² Danske Andelskassers Bank, Nykredit Bank, Ringkjøbing Landbobank, Spar Nord Bank, Sparekassen Kronjylland, Sparekassen Sjælland-Fyn.

Institutterne ses ikke at have modtaget klager fra kunder over utilstrækkelig rådgivning i forbindelse med, at kunder har flyttet midler fra en indlånskonto omfattet af negative renter til et investeringsprodukt.

De konkrete investeringsprodukter, som institutterne tilbyder kunderne, er overvejende porteføljeleje produkter bestående af fonde, der sammensættes individuelt eller i faste kombinationer. Hertil kommer individuel investeringsrådgivning og *execution only*, herunder robotinvesteringssløsninger. Institutterne tilbyder generelt ikke produkter med lav risiko og kort tidshorisont på grund af det lave forventede nettoafkast. Dette er i overensstemmelse med Finanstilsynets tidligere udmeldinger til institutterne.

Institutterne oplyser, at de håndterer den iboende interessekonflikt mellem at sikre instituttets indtjening og varetage kundernes interesser dels ved at have forretningsgange eller en interessekonfliktspolitik, dels ved at undlade at opstille salgsmål for medarbejderne. Finanstilsynet vurderer, at i en sådan situation vil opstilling af salgsmål for medarbejdere kunne være i strid med aflønningsreglerne.

Det har været forbundet med vanskeligheder for institutterne at opgøre, hvor mange kunder, der er flyttet fra en indlånskonto til et investeringsprodukt. I gennemsnit har lidt over 3.000 kunder i hver af de seks institutter flyttet indeståender fra en indlånskonto til et investeringsprodukt. Ligeledes er det forbundet med vanskeligheder at opgøre instituttets merindtjening forbundet med flytningen af indlån til investeringsprodukter. Opgjort pr. flyttet kunde udgør institutternes estimerede (brutto-)merindtjening mellem 988 og 2.567 kr. pr. kunde. De estimerede indtægter er dog opgjort over forskellige perioder og er dermed ikke umiddelbart sammenlignelige.

Finanstilsynet har på baggrund af institutternes redegørelser ikke fundet anledning til tilsynsreaktioner.

I forlængelse af undersøgelsen har Finanstilsynet spurgt Dansk Aktionærforening, Forbrugerrådet Tænk og Ældresagen, om de har modtaget konkrete henvendelser fra forbrugere, der har oplevet, at banker³ har forsøgt at overtale dem til at investere i stedet for at have midler stående på en indlånskonto med negativ rente.

Dansk Aktionærforening og Forbrugerrådet Tænk har ikke modtaget sådanne henvendelser. Ældresagen har sendt en sammenfatning af en telefonisk henvendelse fra et medlem, der efter det oplyste blev anbefalet og overtalt af sin bankrådgiver til at investere frie midler i bankens investeringspulje for at undgå negativ rente. Medlemmet har ifølge Ældresagen ikke ønsket at oplyse navnet på instituttet eller bankrådgiveren. Dermed har Finanstilsynet ikke haft mulighed for at undersøge det pågældende instituts rådgivning.

³ Spørgsmålet til Dansk Aktionærforening, Forbrugerrådet Tænk og Ældresagen angår alle institutter og ikke kun de seks institutter, der indgår i Finanstilsynets undersøgelse.

2 Retligt grundlag

Direktiv 2014/65 af 15. maj 2014 om markeder for finansielle instrumenter ("MiFID II") indeholder en række investorbekyttende bestemmelser, som værdipapirhandlere skal iagttage i forhold til deres kunder, når de tilbyder investeringsrådgivning og porteføljepleje. En række af direktivets bestemmelser er implementeret i bekendtgørelse nr. 191 af 31. januar 2022 om investorbekyttelse ("investorbekyttelsesbekendtgørelsen").

Det følger således af § 3 investorbekyttelsesbekendtgørelsen, at værdipapirhandlere skal handle ærligt, redeligt og professionelt og i sine kunders bedste interesse, ligesom § 5 fastslår, at kommunikation til kunder eller potentielle kunder ikke må være vildledende. Endvidere fremgår det af §§ 10 og 11, at værdipapirhandlere skal foretage en egnethedsvurdering af en kunde, forud for gennemførelse af en handel.

MiFID II stiller også krav om, at værdipapirhandlere etablerer og efterlever produktgodkendelsesprocedurer. Disse krav fremgår af bekendtgørelse nr. 1418 af 25. juni 2021 om produktgodkendelsesprocedurer. Reglerne medfører bl.a., at værdipapirhandleren skal angive en afgrænset målgruppe for det pågældende produkt.

Derudover fremgår det af Kommissionens delegerede forordning⁴ artikel 27, at investeringselskabers aflønningspolitikker skal udformes således, at de ikke skaber interessekonflikter eller incitament, der kan føre til, at relevante personer prioriterer deres egne interesser eller selskabets interesser med en mulig skade for kundens interesser til følge. Finanstilsynet vurderer, at det f.eks. kan være visse former for salgsmål. Tilsvarende regler følger også af lov om finansiel virksomhed, hvor det i § 77f, stk. 2⁵ fremgår, at pengeinstitutter skal have en lønpolitik, der indeholder foranstaltninger til at undgå interessekonflikter, herunder sikre, at aflønningen af de ansatte ikke er afhængig af antallet eller andelen af imødekomne ansøgninger om boligkredit eller andre former for salgsmål.

3 Undersøgelse af negative renter og investeringstilbud

1. Markedsføring

Finanstilsynet har bedt pengeinstitutterne redegøre for deres overvejelser om markedsføring af investeringsprodukter i forbindelse med indførelse af negativ rente på indlånskonti.

Pengeinstitutterne har oplyst, at de ikke har markedsført investeringsprodukter i forbindelse med indførelsen af negative renter på indlånskonti. Bl.a. har de ikke iværksat markedsføringskampagner eller udarbejdet særskilt markedsføringsmateriale. Institutterne har dog kontaktet udvalgte kunder, f.eks. kunder med store indlån, og oplyst om alternativer til placering af midler på indlånskonti. På institutternes hjemmesider har kunder kunnet se en opfordring om at søge rådgivning, eller de har kunne læse om alternativer til placering af midler på

⁴ KOMMISSIONENS DELEGEREDE FORORDNING (EU) 2017/565 af 25. april 2016

⁵ LBK nr 406 af 29/03/2022

indlånskonti, f.eks. afdrag på gæld, indbetaling på pensionsordning, forbedringer af bolig, investering, gaver til børn og børnebørn eller køb af sommerhus.

På baggrund af det materiale og de oplysninger, som Finanstilsynet har modtaget, har Finanstilsynet ikke kunnet konstatere, at de undersøgte institutter har markedsført investeringsprodukter til kunder i forbindelse med indførelse af negative renter på indlånskonti, men at udvalgte kunder i flere af institutterne er blevet oplyst om øvrige mulige alternativer til placering af midler på indlånskonti, herunder bl.a. nedbringelse af gæld.

2. Rådgivning og kundesegmenter

Finanstilsynet har bedt institutterne redegøre for bl.a. forretningsgange, instrukser, rådgivningsværktøjer m.v. til rådgivere, som har kontakt med kunder, der har fået indført negative renter på deres indlånskonti samt redegøre for eventuelle instrukser til instituttets medarbejdere om, hvilke kundesegmenter der bør foreslås investeringsprodukter som en alternativ placering.

Institutterne har overordnet svaret, at rådgivning af kunder, der har fået indført negative renter på deres indlånskonti, ikke adskiller sig fra rådgivning af øvrige kunder. Hvis en kunde, der er berørt af negative renter, ønsker investeringsrådgivning, følges de samme procedurer og anvendes de samme investeringsrådgivningsværktøjer, som hvis kunder i øvrigt ønsker investeringsrådgivning.

I forhold til hvilke kundesegmenter, der bør foreslås investeringsprodukter som en alternativ placering, har et institut oplyst, at de dels kontaktede de kunder, der ikke har NemKonto i instituttet, og som havde indlån på mere end 100.000 kr. og med en sum af udlån, realkredit eller investeringsaftaler på over 500.000 kr. samt kunder under 76 år uden NemKonto i instituttet med indlån på mere end 200.000 kr. Derudover kontaktede instituttet kunder med NemKonto i instituttet og med frie midler over 250.000 kr. Kunderne blev informeret om deres muligheder *”fx at nedbringe saldo på konti, investere i værdipapirer generelt eller at investere i [instituttet]s investeringsplejeprodukter”*.

Et institut har oplyst, at de kontaktede privatkunder med mere end to mio. kr. i indlån med henblik på at hjælpe med alternative investeringsmuligheder.

Et institut opfordrede rådgiverne til at kontakte kunder, som *”a) måtte blive påvirket af negativ indlånsrente, b) forventes af have investeringshorisont på minimum 3 år, og c) på tidspunktet blev vurderet egnet til at investere (villig til at løbe en risiko)”*. Formålet med at kontakte kunderne var *”at afdække kundernes behov, horisont og ønsker og skabe en god kundeoplevelse.”*

Et institut har oplyst, at *”[instituttet]s forretningsgange, instrukser og værktøjer på investeringsområdet ikke er differentierede i forhold til, om kunden er berørt af negativ rente eller ej. Alle relevante kunder tilbydes rådgivning om investeringsprodukter – tilbud om rådgivning afgøres ikke af [instituttet]s kundesegmentering.”*

Et institut har oplyst, at der ikke er sket særskilt segmentering, men at *"de enkelte rådgivere [er] informeret om, hvilke af den pågældendes kunder, der er berørt af negative renter, således at den enkelte rådgiver individuelt kan vurdere, om der er behov for at kontakte kunden og tilbyde rådgivning."* Instituttets rådgivere har modtaget materiale om, hvordan de skal rådgive, såfremt de *"proaktivt kontakter kunder eller bliver kontaktet af kunder i forbindelse med indførelsen af negative renter."* Instituttet oplyser, at det *"målrettet [har] kontaktet de kunder, hvor det blev vurderet, at det var relevant i forbindelse med indførelsen af negative renter."* Instituttet har desuden *"i det skriftlige varsel omkring indførelsen eller ændringen af negative renter, opfordret alle kunder, som blev påvirket af negative renter, til at tage kontakt til deres rådgiver, for at blive rådgivet af om deres muligheder for at placere formue."*

Et institut har ingen instrukser om, hvilke kundesegmenter der bør foreslås investeringsprodukter som en alternativ placering til negativ rente, og derfor ingen beskrivelse af disse segmenters karakteristika.

3. Egnethedstest

Finanstilsynet har bedt pengeinstitutterne redegøre for den egnethedstest, der udføres på kunder, der vælger at flytte midler fra en indlånskonto til et eller flere investeringsprodukter, og herunder særligt, hvordan kundens risikovillighed og kendskab og erfaring med investeringer afdækkes. Desuden er institutterne blevet bedt om at beskrive den information, som kunden får om risici og omkostninger ved investering.

Institutterne har generelt oplyst, at hvis kunder, der er berørt af negative renter på indlånskonti, har henvendt sig vedrørende investering, har institutterne fulgt de samme procedurer og anvendt de samme investeringsrådgivningsværktøjer som til øvrige kunder, der henvender sig vedrørende investering. Institutterne har altså anvendt den samme egnethedstest, som til øvrige investeringskunder. Finanstilsynet har derfor ikke i denne undersøgelse forholdt sig til om institutternes egnethedstest er i overensstemmelse med reglerne, men har i en tidligere undersøgelse af seks pengeinstitutters egnethedstest i 2021 understreget, at

Ifølge reglerne påhviler det værdipapirhandleren at have passende metoder og procedurer, der sikrer en tilstrækkelig indsigt i en kundes økonomiske, investeringsønsker og -behov samt i kundens indsigt – kendskab og erfaring – i karakteristika for de finansielle instrumenter, der er tilgængelige for den pågældende kunde. Systemerne og procedurerne må ikke i urimelig grad forlade sig på kundens egenvurdering, men skal reelt afdække de nævnte forhold.

ESMA har udarbejdet retningslinjer for visse aspekter af kravene til egnethedstest i MiFID⁶, som foreskriver, at værdipapirhandlere skal sørge for, at de spørgsmål, de stiller deres kunder, vil kunne forstås korrekt, og at en hvilken som helst anden metode, de benytter til at indhente oplysninger, er udformet på en sådan måde, at de kan få de nødvendige oplysninger til en egnethedsvurdering.

Finanstilsynet anser afdækning af kundens erfaring og kendskab til investeringen for at være et afgørende element i egnethedsvurderingen, og mener som følge heraf, at testprocessen bør indeholde konkrete spørgsmål til de nærmere

⁶ ESMA Retningslinjer for visse aspekter af egnethedskravene i MiFID II 6. november 2018.

karakteristika ved det pågældende produkt, som kunden skal besvare korrekt, før denne kan komme videre i processen. I den forbindelse kan processen med fordel indeholde en række "modstridende" krydspørgsmål for at afklare, om kunden reelt har forstået de forskellige aspekter af risikoen ved at investere. Hvis der ikke er konsistens i svarene, bør systemet sikre, at kunden forholder sig til sine svar igen eller besvarer spørgsmålet på ny.

I overensstemmelse med § 10, stk. 2, i investorbekendtgørelsen skal værdipapirhandleren sikre sig, at den investering, der anbefales kunden, er egnet for kunden og i overensstemmelse med vedkommendes risikovillighed og evne til at bære et tab.

Denne undersøgelse tager udgangspunkt i kunder med lav risikovillighed, og i den forbindelse skal Finanstilsynet bemærke, at med det nuværende investeringslandskab, hvor det er vanskeligt at opnå høje afkast på mindre risikable investeringer, bør værdipapirhandlernes forretningsgange og systemer sikre, at kunder, for hvem det ud fra en samlet vurdering af deres risikovillighed, finansielle situation og investeringsmål ikke findes egnede investeringsprodukter til, bliver frarådet at investere. Værdipapirhandleren bør i den forbindelse være særlig opmærksom på, at man i den situation ikke i stedet forsøger at få kunden til at acceptere en højere risiko, end vedkommende har økonomi og risikoappetit til.

Finanstilsynet bemærker, at hensynet bag reglerne i § 10 i investorbekendtgørelsen er at sikre, at investoren forstår de centrale forhold, herunder risici, ved at foretage en eller flere investeringer. Som følge heraf er det afgørende, at rådgiveren er tilstrækkelig uddannet og instrueret til at afdække disse forhold hos den enkelte investor, der retter henvendelse med ønske om investeringsrådgivning eller porteføljepleje. Værdipapirhandler må derfor have fyldestgørende beskrivelser af de relevante metoder og procedurer, så den enkelte rådgiver sørger for at afdække de væsentlige forhold om kunderne samt oplyse om de karakteristika, der gør sig gældende for de finansielle instrumenter, der er tilgængelige for de pågældende kunder.

I forhold til institutternes oplysninger til kunder om risici og omkostninger ved investeringer oplyser et institut, at kunden "præsenteres for det investeringsforslag, der matcher bankens risikoanbefaling. Investeringsforslaget indeholder en gennemgang af afkast og risikoforventninger i investeringsperioden, en detaljeret oversigt over samlede omkostninger opdelt i forventede administrations- og værdipapirkomkostninger samt en sammenligning med omkostninger ved den nuværende placering af midlerne."

De øvrige institutter oplyser ligeledes, at kunden undervejs i rådgivningsprocessens oplyses om risiko og omkostninger, og at disse oplysninger gøres tilgængelige for kunden skriftligt, enten ved at kunden får udleveret eller tilsendt egnethedstesten og/eller i investeringsaftalen.

Finanstilsynet har bedt de seks institutter om at sende kopi af de henvendelser, som institutternes klageansvarlige har modtaget indenfor de sidste to år fra kunder, som har indgået en aftale om et investeringsprodukt, og som ikke føler sig tilstrækkeligt rådgivet.

Institutterne ses ikke at have modtaget klager fra kunder over utilstrækkelig rådgivning i forbindelse med, at kunder har flyttet midler fra en indlånskonto omfattende af negative renter til et investeringsprodukt.

4. Investeringsprodukter, omkostninger og instrukser til rådgivere

Finanstilsynet har bedt institutterne redegøre for, hvilke konkrete investeringsprodukter kunderne tilbydes, og hvad rådgiveren er instrueret til at gøre, hvis der efter en egnethedstest ikke findes egnede investeringsprodukter, som kan tilbydes kunden.

I forhold til hvilke konkrete investeringsprodukter institutterne tilbyder kunderne, er der overvejende tale om porteføljeplejeprodukter bestående af fonde, der sammensættes individuelt eller i faste kombinationer. Hertil kommer individuel investeringsrådgivning og *execution only*, herunder robotinvesteringsløsninger.

Om rådgivningen har institutterne blandt andet oplyst følgende:

Et institut har oplyst, at *"kunden skal have en horisont på minimum 3 år for at modtage rådgivning om at investere."*

Fire institutter oplyser, at hvis der efter en egnethedstest ikke findes egnede investeringsprodukter, som kan tilbydes kunden, anbefales kunden at forblive kontant (investering frarådes).

Et institut oplyser, at hvis kundens investeringshorisont er kortere end tre år eller hvis kundens investeringshorisont er kortere end seks år og kunden ønsker lav risiko, anbefaler instituttet at forblive kontant. Kunden anbefales også at forblive kontant, hvis *"det forventede afkast efter omkostninger ikke står mål med den øgede risiko"*.

Et institut har oplyst, at *"såfremt der ikke findes et produkt, der passer til kundens risikoprofil efter gennemførelse af egnethedstest, vil kunden blive oplyst om, at der ikke kan ydes investeringsrådgivning [...]. Kunden kan dog fortsat benytte sig af execution only-metoden."*

Et institut har oplyst, at *"kunden som minimum anbefales investeringer, som matcher det risikofrie afkast, som kan opnås på en indlånskonto."*

Et institut har oplyst, at *"udgangspunktet for anbefaling af kontant indestående i lavrisikosegmentet er en vurdering af, om det forventede afkast på det anbefalede lavrisiko-investeringsprodukt [...] efter omkostninger er minimum 0,5 % p.a. højere end den rente, som kunden får eller betaler på et indlænsprodukt i [...]."*

Af det fremsendte materiale fra et af institutterne fremgår, at instituttet har anvendt både egne afkastforventninger og forventninger fra Rådet for Afkastforventninger, når de oplyser forventet nettoafkast til kunder. Instituttet har oplyst, at man fra og med 1. halvår 2022 alene anvender afkastforventninger fra Rådet for Afkastforventninger.

Hertil bemærker Finanstilsynet, at institutter bør kunne begrunde deres valg af forventninger, herunder hvis forventningerne afviger fra eksempelvis afkastforventninger fra Rådet for Afkastforventninger.

De forventede nettoafkast på de konkrete produkter er overvejende positive. Enkelte produkter har et forventet nettoafkast mindre end nul, men større end -0,7 pct. svarende til den negative rente på indlån.

Tre af institutterne vil anbefale investeringsprodukter, hvis det pågældende produkt har et forventet nettoafkast, der er større end det risikofrie alternativ (den relevante rente på en indlånskonto). De tre andre institutter oplyser, at det forventede nettoafkast skal være ca. 0,5 pct. højere p.a. end den rente kunden får eller betaler på et indlansprodukt, før institutterne vil anbefale kunder at investere i produktet.

Hertil bemærker Finanstilsynet, at der ikke i lovgivningen er krav om at anvende en risikopræmie. Derimod er man som udvikler af et investeringsprodukt altid forpligtet til at foretage en vurdering af, om produktet er hensigtsmæssigt i forhold til målgruppens behov, jf. bekendtgørelsen for produktgodkendelsesprocedurer.

Finanstilsynet har bedt de institutter, der ikke anvender en risikopræmie, om at redegøre for, hvordan de oplyser kunder om, at det forventede nettoafkast kan være meget beskedent sammenlignet med at lade kundens midler forblive på en indlånskonto. Hertil har institutterne oplyst, at rådgiveren gennemgår den valgte investeringsløsning og herunder forholdet mellem forventet nettoafkast og risiko med kunden i forbindelse med gennemførelsen af egnethedstesten eller at kunden i forbindelse med rådgivningen informeres om den generelle risiko ved at investere. To af de tre institutter oplyser, at det forventede nettoafkast og det risikofrie alternativ (rente på indlånskonto) illustreres grafisk undervejs i rådgivningsforløbet og/eller i investeringsaftaler. Af illustrationen fremgår også det højeste forventede nettoafkast og det laveste forventede nettoafkast.

At institutterne ikke udbyder produkter med kort tidshorisont og lav risiko på grund af det lave forventede nettoafkast er i overensstemmelse med Finanstilsynets tidligere udmeldinger til institutterne⁷.

5. Håndtering af iboende interessekonflikt

Finanstilsynet har bedt institutterne redegøre for, hvordan de håndterer den iboende interessekonflikt i forhold til at sikre indtjeningen og samtidig varetage kundernes interesser.

Et institut fremhæver, at afkast og kundernes interesse går hånd i hånd. Kundernes interesse varetages blandt andet gennem en række politikker, som instituttets medarbejdere skal efterleve. Politikkerne er uddybet i retningslinjer og forretningsgange. Desuden er instituttets aflønning af medarbejdere ikke koblet til specifikke salgsmål.

Adskillelsen af aflønning og salgsmål - eller fravær af salgsmål - samt en "interessekonflikt-politik" nævnes af flere institutter.

⁷ https://www.finanstilsynet.dk/Nyheder-og-Presse/Pressemeddelelser/2020/Finanstilsynet_fokus_paa_beskyttelse_investorer_lav_risikovillighed

Hertil bemærker Finanstilsynet, at værdipapirhandlere skal sikre, at der igennem lønpolitikken ikke etableres ordninger, f.eks. salgsmål, som kan danne grundlag for interessekonflikt for den ansatte.

To institutter nævner, at forpligtelsen til at foretage en egnethedstest er med til at sikre, at kundens interesser tilgodeses. Et institut nævner i forlængelse heraf, at hvis en kunde efter at have fået kortlagt sin risikoprofil og investeringshorisont lander i et produkt, hvor det forventede afkast efter omkostninger er ringere end den alternative negative indlånsrente, anbefales kunden at forblive kontant. Også et andet institut bemærker, at *"det forventede afkast skal i sagens natur altid være højere end alternativet"*.

Et institut nævner, at instituttets politik forpligter rådgiveren til at oplyse kunden, hvis instituttet modtager en provisionsbetaling i forbindelse med en samarbejdsaftale på investeringsforeninger.

Endelig henviser et institut til at instituttets *"primære fokus er på at efterleve § 3 i Investorbeskyttelsesloven, hvoraf det fremgår, at banken skal handle ærligt, redeligt og professionelt, altid i kundens interesse og ikke sende vildledende kommunikation."*

6. Antal flyttede kunder og instituttets indtjening

Finanstilsynet har bedt institutterne oplyse, hvor mange kunder der er flyttet fra en indlåns-konti til investeringsløsninger, samt hvilken indtægt instituttet ville have haft, hvis kundens midler var forblevet på en konto med negative renter i forhold til den indtjening institutterne har på en investeringsløsning. Altså om størrelsen på institutternes merindtjening ved at kunder flyttede midler fra indlånskonti med negativ rente til investeringsprodukter.

Institutterne har oplyst, at der kan være vanskeligheder forbundet med at opgøre antallet af kunder og indtægt. For eksempel har ikke alle institutter kunnet skelne imellem kunder, der skifter mellem investeringsprodukter (for eksempel på grund af ændret risikoprofil) og kunder, der flytter midler fra en konto med negative renter til et investeringsprodukt. Institutterne har derfor oplyst et antal, der kan være for højt, idet antallet kan omfatte kunder, der allerede er investeringskunder, men har skiftet produkt. Tallene er derfor ikke nødvendigvis præcise eller sammenlignelige.

De seks institutter har oplyst et antal kunder mellem 493 og 10.927, i gennemsnit 3.145 kunder.

I forhold til institutternes indtægt har fem af de seks institutter oplyst en (estimeret) indtægt. Et institut har ikke oplyst instituttets indtægt, da det ikke havde tilgængelig data herom. Opgjort pr. kunde (dvs. indtægt i alt divideret med antallet af kunder der er flyttet), udgør institutternes indtægt mellem 988 kr. pr. kunde og 2.567 kr. pr. kunde. Institutternes indtægter er ikke umiddelbart sammenlignelige, da de er opgjort over forskellige perioder, blandt andet afhængig af hvornår instituttet indførte negative renter.

Flere af institutterne gør opmærksomme på, at der er omkostninger forbundet med at kunder køber investeringsprodukter. Institutterne har ikke fratrukket disse omkostninger fra den oplyste indtjening.

Den af institutterne oplyste (brutto-)indtjening som følge af kunder, der har flyttet midler fra en indlånskonto med negativ rente til et investeringsprodukt, forekommer umiddelbart beskeden set i forhold til f.eks. institutternes samlede indtjening.

6.1 Risikoprofil hos kunder, der på baggrund af bankens rådgivning har flyttet kontantindeståender over i investeringsløsninger

Institutterne⁸ har oplyst, at blandt de kunder, der har flyttet midler fra en indlånskonto til et investeringsprodukt, udgør andelen af aftaler med lav risiko 8-26 pct. af de indgåede investeringsaftaler. De resterende aftaler har et risikoniveau højere end "lav".

I forhold til andelens størrelse er det Finanstilsynets umiddelbare vurdering, at kunder, der flytter midler fra en indlånskonto med negativ rente til et investeringsprodukt, ikke nødvendigvis kan forventes at være mindre risikovillige end andre kunder. Kunder kan af flere årsager have udsendt beslutningen om at investere eller have undladt at handle på en beslutning om at investere. Indførelsen af negative renter og den opmærksomhed det afstedkom, kan have givet de kunder det sidste skub til at søge rådgivning og indgå aftale om investeringsprodukter. Kunder, der beslutter at flytte indestående fra en konto med negative renter til et investeringsprodukt, kan desuden have et ønske om at opnå et nettoafkast af en vis størrelse netop for at kompensere for den risiko, som kunden løber ved at flytte midler fra en indlånskonto til et investeringsprodukt, hvorfor de vælger at investere med høj risiko.

4 Konklusion

Pengeinstitutterne har oplyst, at de ikke har markedsført investeringsprodukter i forbindelse med indførelsen af negative renter. Ved indførelsen af negative renter og ved senere renteændringer og ændringer af beløbsgrænsen for betaling af negative renter har institutterne opfordret formuende kunder til at søge rådgivning og har på hjemmesider oplyst om alternativer til placering af midler på indlånskonti, f.eks. afdrag på gæld, indbetaling på pensionsordning, forbedringer af bolig, investering, gaver til børn og børnebørn eller køb af sommerhus.

Overordnet set og efter det oplyste, ses institutterne at have ydet en balanceret rådgivning til kunder, der er blevet berørt af negative renter på indlånskonti.

Institutterne har overvejende taget kontakt til kunder med store indlån – om end der er nogen variation i dette begreb – og til kunder, der ikke har NemKonto i banken og dermed er berørt af negative renter på hele indlånet.

⁸ Fem ud af seks institutter har oplyst antallet af aftaler med lav risiko.

Hvis kunder, der er berørt af negative renter på indlånskonti, har henvendt sig vedrørende investering, har institutterne anvendt de samme investeringsrådgivningsværktøjer som til øvrige kunder.

Institutterne ses ikke at have modtaget klager fra kunder over utilstrækkelig rådgivning i forbindelse med, at kunder har flyttet midler fra en indlånskonto omfattet af negative renter til et investeringsprodukt.

De konkrete investeringsprodukter, som institutterne tilbyder kunderne, er overvejende porteføljeleje produkter bestående af fonde, der sammensættes individuelt eller i faste kombinationer. Hertil kommer individuel investeringsrådgivning og *execution only*, herunder robotinvesteringssløsninger. Institutterne tilbyder generelt ikke produkter med lav risiko og kort tidshorisont på grund af det lave forventede nettoafkast. Dette er i overensstemmelse med Finanstilsynets tidligere udmeldinger til institutterne.

Institutterne oplyser, at de håndterer den iboende interessekonflikt mellem at sikre instituttets indtjening og varetage kundernes interesser dels ved at have forretningsgange eller en interessekonfliktpolitik, dels ved at undlade at opstille salgsmål for medarbejderne. Finanstilsynet vurderer, at i en sådan situation vil opstilling af salgsmål for medarbejdere kunne være i strid med aflønningsreglerne.

Det har været forbundet med vanskeligheder for institutterne at opgøre, hvor mange kunder, der er flyttet fra en indlånskonto til et investeringsprodukt. I gennemsnit har lidt over 3.000 kunder i hver af de seks institutter flyttet indestående fra en indlånskonto til et investeringsprodukt. Ligeledes er det forbundet med vanskeligheder at opgøre instituttets merindtjening forbundet med flytningen af indlån til investeringsprodukter. Opgjort pr. flyttet kunde udgør institutternes estimerede (brutto-)merindtjening mellem 988 og 2.567 kr. pr. kunde. De estimerede indtægter er dog opgjort over forskellige perioder og er dermed ikke umiddelbart sammenlignelige.

Finanstilsynet har på baggrund af institutternes redegørelser ikke fundet anledning til tilsynsreaktioner.